

Arbetsplan för Tosarby daghem

2023-2024

SUNDS KOMMUN

Innehåll

Inledning.....	2
1 Barnomsorgens uppdrag och värdegrund.....	2
1.1 Målsättningar för verksamhetsåret	3
2 Enhetens kontaktuppgifter och uppgifter om tjänster	3
2.1 Barnantal och avdelningar.....	3
2.2 Ledning och personal	3
2.3 Verksamhetsårets kalendarium och hålltider	4
3 Jämlikhet och jämställdhet.....	5
4 Hållbar utveckling	6
5 Arbetet med barns delaktighet och inflytande	6
6 Välbefinnande.....	7
7 Leken.....	7
8 Arbetssätt och lärmiljöer	8
8.1 Mångsidiga arbetssätt	8
8.2 Lärmiljö	8
8.3 Språkutvecklande arbetssätt	9
8.4 Pedagogisk dokumentation och planering.....	9
8.5 Digitala arbetssätt och digital kompetens.....	10
9 Omsorg, kost och vila	10
9.1 Omsorg	10
9.2 Kost.....	11
9.3 Vila	11
10 Arbetet med förverkligande av lärområdena inom barnomsorgen	12
11 Stöd för utveckling och lärande.....	15
11.1 Allmänpedagogiskt stöd	16
11.2 Specialbarnomsorg.....	16
12 Samarbete med vårdnadshavare.....	17
13 Rutiner för övergångar inom barnomsorgen	18
14 Arbetet med utvärdering av verksamheten	19
15 Beskrivning av religiösa evenemang och verksamhet med inslag av religionsutövning	19

Inledning

I enlighet 2 § del II i LL (2020:32) om barnomsorg och grundskola varje gruppfamiljedaghem, daghem och fritidshem upp en arbetsplan som beskriver hur verksamheten ska genomföras. I arbetsplanen ska beskrivas hur verksamheten genomför barnomsorgens målsättning och enhetens ska precisera och tydliggöra de metoder enheten använder för att uppfylla målsättningar och riktlinjer som slagits fast i lagen och läroplanen. Daghemsföreståndaren ansvarar över att arbetsplanen sammanställs i samråd med personalen. Vårdnadshavarna ska informeras om innehållet i arbetsplanen. Arbetsplanen ska godkännas av kommunen och *sändas till Landskapsregeringen för kännedom i samband med att verksamhetsåret inleds.*

1 Barnomsorgens uppdrag och värdegrund

Barnomsorgen bygger på uppfattningen om barndomens egenvärde. Varje barn är unikt och värdefullt precis så som det är. Alla barn har rätt att bli hörda, sedda, tagna i beaktande och förstådda som individer och som medlemmar i sin grupp. Barnets bästa ska komma i första hand, att barnet har rätt att må bra, få omvårdnad och skydd, att barnets åsikter ska beaktas samt att barnet ska behandlas likvärdigt och att barnet inte får diskrimineras. Verksamheten ska vara inkluderande och ordnas i samarbete med vårdnadshavarna.

Det ligger i varje personals uppdrag att aktivt arbeta för att den gemensamma värdegrunden i verksamheten förverkligas. Alla som arbetar i verksamheten behöver reflektera över sin egen del som påverkare och ta till sig den värdegrund som formuleras i läroplanen för barnomsorgen på Åland.

Vi bygger vår verksamhet på trivsel, trygghet och tillit genom en välgenomtänkt pedagogisk verksamhet med god omsorg. Vi vill ge:

- Tid för lek
- En väl avvägd dagsrytm med tid för både mera fysiskt aktiva delar och för avslappning/ lugn
- En tydlig struktur som ger barnen trygghet och förutsägbarhet.
- Näringsrik kost som tillagas vid daghemmet (bifogad daghemmets kostpolicy)
- Ett samspel och kommunikation där vi har som mål att se och stärka självkänslan hos varje barn, individuellt och i grupp, dagligen genom bekräftelse, uppmuntran och positiv feedback.

Värdegrundsarbetet genomförs i både i personalgruppen för att pedagogerna skall verka som förebilder för respektfullt bemötande och i barngruppen där man diskuterar tillsammans hur man vill att gruppen skall vara mot varandra, hur man pratar med varandra, är en kompis och hur man säger ifrån om det inte känns bra.

Barnets bästa skall alltid komma i första rummet. Alla barn har samma rättigheter och lika värde samt rätt att uttrycka sina åsikter. Vi värnar om barnets integritet genom att lyssna på barnets åsikter. Vi betonar förmågan att utveckla vänskap, sätta gränser, följa regler och hantera besvikelser. Vi hjälper barnen känna trygghet, lära sig samspela med varandra samt bygga självsäkerhet. Barnet uppmuntras att ta initiativ och uttrycka sina åsikter. Vi beaktar även de åsikter vårdnadshavarna förmedlar till oss.

1.1 Målsättningar för verksamhetsåret

Alla enheter ska inför varje nytt verksamhetsår planera vilka delområden i läroplanen man väljer att fokusera på under året. Vad man väljer att formulera som specifika målsättningar ska synas i enhetens hela verksamhet under läsåret. Enhetens specifika målsättningar kan handla om att fokusera på områden som konstaterats vara utmanande i enhetens interna utvärdering eller teman som formulerats av landskapsregeringen som ska genomsyra verksamheten.

Under verksamhetsåret 2023-2024 kommer Tosarby daghem att fortsatt lägga stort fokus vid att implementera den nya läroplanen och särskilt under hösten 2023 värdegrundsarbete.

Vi kommer under hela läsåret 2023-2024 arbeta kring det gemensamma övergripande temat Motorik.

Under hela året kommer vi att fortsätta ha extra fokus på välmående och utformandet av en välmåendeplan för Tosarby daghem - välmående i barngrupperna och i personalgruppen.

2 Enhetens kontaktuppgifter och uppgifter om tjänster

2.1 Barnantal och avdelningar

Tosarby daghem

Solängsvägen 12

22520 Kastelholm

Tel. Föreståndaren 0457 3459 642

E-post föreståndaren alexandra.andersson@sund.ax

Tosarby daghem består av 3 avdelningar (Solsidan, Sjöbacken och Stjärnåsen) med 35 barn i åldrarna 0-7 år under hösten och ca 38 barn våren 2024

2.2 Ledning och personal

Barnomsorgen i Sund styrs av utbildningschefen vid NÅUD och leds på plats i kommunen av daghemsföreståndare Alexandra Andersson

Husets personal består av:

1 daghemsföreståndare

3 lärare i barnomsorg

6 barnskötare

2 assistenter

1 kock

1 lokalvårdare

2.3 Verksamhetsårets kalendarium och hålltider

Hålltider för den dagliga verksamheten:

07.00	Daghemmet öppnar
07.15 - 08.00	Frukost
08.00 - 11.00	Fri lek och ledda aktiviteter
11.00 – 12.00	Lunch
12.00 – 13.00	Vila för de yngsta, Förundervisning och femårsgrupp
13.00 – 14.00	Fri lek
14.00 – 14.30	Mellanmål
14.30 – 17.00	Utevistelse
17.00	Daghemmet stänger.

Verksamhetens kalendarium:

Höstterminen 2023

29.8	Informationsmöte för vårdnadshavarna
15.9	Fotografering
19-20.10	Höstlov för förundervisningen
Oktober	Sagostund med bibliotekarien
10.11	Planeringsdag – daghemmet stängt
20.11	Uppmärksammande av barnkonventionens dag
Nov/dec.	Förundervisningsbarnen till skolgården och leka Kura gryning i samarbete med biblioteket
6.12	Daghemmet stängt självständighetsdagen
December	Sagostund med biblioteket Julfest för barnen Luciafirande Julkyrka
22.12-7.1	Jullov för förundervisningen

Vårterminen 2024

Jan./feb.	Förundervisningen gymnastiksalsbesök Sagostund med bibliotekarien
19-25.2	Sportlov för förundervisningen
Vecka 11	Skolinskrivning för blivande årskurs 1 barnen
April/maj	Skolbesök för förundervisningen Teater Biblioteksbesök
Maj	vårutflykter Vårfest
9.5	Kristihimmelsfärd daghemmet stängt + ingen förundervisning 10.5
Juni	planeringsdag – daghemmet stängt
7.6	Förundervisningen tar sommarlov
20.6	Midsommarfirande på daghemmet
Juli	Daghemmet stängt – sommarbarnomsorg

3 Jämlikhet och jämställdhet

Inom barnomsorgen ska personalen aktivt arbeta för att möjliggöra delaktighet för alla på lika villkor och alla barn ska ha en möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som gäller dem. Barnomsorgen ska främja förståelse för andra människor och stödja utvecklingen av empatisk förmåga. Barnet ska ges möjligheter att utveckla sina färdigheter och göra sina val oberoende av förväntningar baserade till exempel på kön, ursprung, kulturell bakgrund eller andra orsaker som gäller barnet som person.

Skyldighet att främja jämställdhet och förebygga diskriminering på grund av könsidentitet eller könsuttryck stadgas sedan tidigare i jämställdhetslagen (FFS 1986/609) som tillämpas på Åland genom landskapslag (1989:27) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män. Från 1.6.2023 omfattas även barnomsorgen. Den 1.1.2023 har landskapslag (2022:43) om tillämpning av diskrimineringslagen trätt i kraft på Åland. Generellt gäller att planmässigt arbete för att främja likabehandling och jämställdhet ska göras i relation till situationen och behoven på varje enskilt verksamhetsställe. Vidare ska barnen/eleverna och deras vårdnadshavare ges möjlighet att bli hörda kring de främjande åtgärder som föreslås vidtas. Det är utbildningsanordnaren som ska se till att varje läroanstalt eller verksamhetsställe har en plan för de åtgärder som behövs för att främja likabehandling. Detsamma gäller plan för jämställdhetsfrämjande åtgärder.

Planerna för likabehandling och främjande av jämställdhet kan upprättas separat, tillsammans, eller införlivas i någon annan plan som finns vid läroanstalten eller verksamhetsstället. För jämställdhetsplaner gäller att de ska göras upp årligen eller högst tre år i sänder. För likabehandlingsplaner stipuleras inga formella tidsangivelser i lag, men eftersom planerna är att betrakta som verktyg i arbetet att främja jämställdhet och likabehandling är det rimligt att de följer liknande cykler. Arbetet med planerna ska på påbörjas inom 1.6.2023.

Barn ska få ta del av sina rättigheter som barn, vilket betyder att det är viktigt att FNs barnkonvention presenteras och diskuteras. Även andra material används i förebyggande syfte för att medvetandegöra barnet om dess integritet och rättigheter. Interna rutiner finns för blöjbyten och toalettbesök (kroppslig integritet).

Pedagogerna arbetar aktivt med frågor kring jämlikhet- och jämställdhetsfrågor genom diskussion och reflektion på daghemmen, och skapar rutiner för förebyggande arbete mot diskriminering och trakasserier. Se daghemmets plan för förebyggande arbete mot mobbning.

4 Hållbar utveckling

Barnomsorgen ska bidra till att bygga upp barnets positiva framtidstro och fästa uppmärksamhet vid vikten av en hållbar livsstil. Hållbarhet ska utifrån barnets utvecklingsnivå genomsyra hela barnomsorgens verksamhet. Barnet ska ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur olika val som människor gör bidrar till eller hindrar en hållbar utveckling så att personalen vägleder barnet att tillägna sig hälsosamma och hållbara levnadsvanor.

Barnet ska få uppleva, förundra sig över och glädjas åt naturen, samt utforska och experimentera med hjälp av sina sinnen. Verksamheten uppmuntrar barnet att iaktta det som händer i naturen samt skapa en förförståelse för vad som krävs för en hållbar utveckling utifrån ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv.

Barnet är bland annat delaktigt i:

Återvinning och sortering av material

Återbruka material vid estetiska uttrycksformer

Matens ursprung samt kompostering och t.ex. tillreda mat av bär och frukt vi odlat själva

Spara vatten vid handtvätt

Miljödagar med fokus på skräpplockning

Verksamheten strävar efter en hållbar och social inställning i barngruppen. Genom samlingar, samtal samt litteratur erbjuds barnet att ta del av olika livsvillkor och sociala sammanhang. På daghemmet möter barnet olika utmaningar och börjar föra varierande resonemang utifrån olika perspektiv.

5 Arbetet med barns delaktighet och inflytande

Varje barn har rätt till delaktighet och inflytande och barnet i barnomsorgen ska ges möjlighet att påverka verksamhetsinnehållet utifrån sin mognadsgrad. Barnet ska få lära sig om sina rättigheter och ska ha en möjlighet att uttrycka sina åsikter i alla frågor som gäller dem. Barnets åsikter ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad. De demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig ska gälla alla. Verksamheten inom barnomsorgen ska lägga grunden för förståelse av demokratibegreppet och förbereda barnet för delaktighet och ansvar och för de rättigheter och skyldigheter som gäller i ett demokratiskt samhälle. Detta förutsätter att man medvetet utvecklar arbetssätt och strukturer som främjar delaktighet.

Personalen främjar varje barns möjlighet och bemöter barnen med respekt samt tar hänsyn till deras tankar. Genom att utgå från barnens nyfikenhet och frågor skapar pedagogerna temaområden under verksamhetsåret. Då pedagogerna arbetar utifrån barnets intressen stärks barnets delaktighet på ett positivt sätt.

Barnens delaktighet och påverkansmöjlighet är stor i vår verksamhet och syns framför allt i leken (val av lekkompis, aktivitet och plats), matsituationen, inköp av leksaker, lässtunder, bakning, sångstunder, skapande, rörelse och aktivt val att leka få eller själv.

Vi observerar vad barnen är intresserade av, erbjuder dem val, försöker stöda dem till egna aktiva val samt lyssnar på spontana kommentarer och önskemål. Alla måste inte göra allting. Vi värnar om leken och lekstunderna. Barnen vistas i många olika grupperingar, självvalda och vuxenstyrda, vilket ger möjlighet att hitta ett sammanhang som man är bekväm att uttrycka sig i.

Barnens åsikter dokumenteras i intervjuer, fotografier, teckningar och vi är tydliga med att lyfta alla deras idéer som goda, viktiga och välkomna och berätta när vi kan förverkliga dem om de går att förverkliga inom ramen för vår verksamhet.

6 Välbefinnande

I all barnomsorg ska barnets behov av lek, trygga människorelationer samt positiva erfarenheter som stärker självkänslan tillgodose. Verksamheten i barnomsorgen ska fokusera på att stärka det positiva, ta tillvara barnets styrkor och skapa meningsfullhet genom glädje i lärandet. På detta sätt stöds och utvecklas den psykiska hälsan och välbefinnandet hos både barn och vuxna i verksamheten. Att i verksamheten skapa strukturer som uppmuntrar till mod, mångfald och nytänkande skapar barn och vuxna som är trygga i sig själva och mår bra.

Barnomsorgens ska fokusera på att mångsidigt stärka psykologiskt välbefinnande och resiliens hos både barn och personal. Att stärka resiliens sker bland annat genom ett systematiskt arbete med att stärka relationskompetens och de socioemotionella färdigheterna.

Daghemmet arbetar fram en välmåendeplan tillsammans med övriga daghem på Norra Åland. Planen inkluderar både barnen och personalen.

Vi arbetar bl.a. utifrån:

- *PERMA*: positiva känslor, engagemang, relationer, meningsfullhet och att uppnå något
- *Se det goda*: Så hjälper du barn och unga att hitta sina styrkor, med hjälp av aktivitetskort
- Förbundet hem och skola rf. samt Folkhälsans olika material kring välbefinnande

I det dagliga arbetet stärker vi resiliens, dvs. förmåga att stå emot och klara av en förändring samt återhämta sig och ta lärdom av den, hos barn och vuxna genom att fokusera personens styrkor. Ledare och personal skall verka som positiva förebilder för barnen och i kontakten med vårdnadshavare.

Välbefinnande tas upp i verksamhetens värdegrundsarbete när läsåret börjar och ingår i god verksamhetskultur.

Välbefinnande innefattar också att personalen har redskap för att skapa en trygg lärmiljö och informeras om innehåll i enhetens säkerhetsplan, mobbningsplan, konfliktlösning och hur kriser hanteras. Detta görs vid läsårets start och när ny personal börjar. Denna information finns även tillgänglig för vårdnadshavare.

7 Leken

Leken har ett egenvärde inom barnomsorgen och goda lekmöjligheter är en del av barnomsorgens målsättning. Lekens betydelse för barnets välbefinnande, utveckling och lärande ska beaktas i all planering av verksamheten. Leken har fysisk, psykologisk, pedagogisk och social betydelse för barnets utveckling. Personalens rutiner och uppsikt är avgörande för att skapa utomhusområden och lekmiljöer där barnet känner sig tryggt.

Leken är vårt främsta arbetssätt och vi värnar om goda lektider för barnen både ute och inne. Vi har inplanerat fri lek flera gånger under dagen och uppmuntrar barnen att välja olika lekkompisar, lekplatser och lekaktiviteter.

Förutom en lekfrämjande miljö är grunden för goda lektider närvarande vuxna vilket kräver tillräckligt med resurser vid daghemmet. Dessutom behövs andra barn i form av goda lekmodeller eller vuxna som kan stödja barnen och lotsa dem vidare i sin lek. En av våra viktigaste uppgifter som pedagoger är att stöda barnen i sociala sammanhang och uppmuntra till lek. Vi observerar, kartlägger och följer barnen för att stöda dem på rätt sätt – var vi kan utmana och var vi kan stöda barnen att initiera lek, upprätthålla lek och avsluta lek på ett respektfullt sätt.

8 Arbetsätt och lärmiljöer

Läroplanen har utarbetats utifrån en pedagogisk grundsyn där barnet har en aktiv roll. I barnomsorgen ska finnas sådana lärmiljöer där barnet ges möjlighet att själva göra aktiva val och barnets egna idéer kan tas tillvara. Personalen ska använda sig av varierande metoder och arbetsätt för att stöda barnets personliga växande, utveckling och lärande. Verksamheten fokuserar på att stärka det positiva, ta tillvara barnens styrkor och skapa meningsfullhet genom glädje i lärandet. Pedagogisk dokumentation och planering hör ihop med ett utforskande arbetsätt som bygger på ett gemensamt experimenterande och undersökande som inkluderar både barn och personal. Ett språkutvecklande arbetsätt gynnar alla barn och deras språkutveckling, trots att det är särskilt viktigt för ett barn med utmaningar inom språkområdet eller de barnen med annat modersmål än svenska.

8.1 Mångsidiga arbetsätt

Ett barn lär med alla sinnen och därför är det viktigt att lärandet i barnomsorgen sker genom att barnet ges möjlighet att bearbeta på flera olika sätt, att lärandet bygger på dialog och relationer, liksom att barnet är medskapare i de verksamheter och miljöer som de tillhör. Verksamheterna bör därför präglas av variation och bidra till barnets möjligheter att skapa kunskap på många, olika sätt.

Daghemmet erbjuder mångsidiga lärmiljöer med tillgång till varierade lekmaterial. Vi har utrymmen för skapande lek, rollek och annan fri lek, lugna miljöer för avslappning, läsning och en stund för sig själv och även platser för fartfylld lek som uppmuntrar till rörelse.

Barnen har dagligen möjligheter till rörelse framför allt utomhus; i skogen, under promenader, i fria och ledda lekar och i balansövningar, dans och Röris.

8.2 Lärmiljö

I begreppet lärmiljö innefattas lokaler, platser, gemenskaper och personer, metoder, redskap och tillbehör som stödjer barnens utveckling, lärande och kommunikation. Lärmiljöerna ska utvecklas så att de mål som fastställs för barnomsorgen kan uppnås och så att de stödjer barnens sunda självkänsla och utvecklingen av sociala färdigheter och förmågan att lära sig. Barnets tankar, idéer, egna erfarenheter, kunskaper, intresse, förslag och individuella behov ska beaktas, tas tillvara och synliggöras i lärmiljöerna.

Verksamheten förändrar konstant delar eller hela miljöer på avdelningen för att möta gruppens behov och intressen och för att göra verksamheten mera överskådlig och tillgänglig.

Vi arbetar med teman och försöker även anpassa och ändra våra digitala arbetsätt.

Vi byter leksaker mellan avdelningarna och barnen får även gå till de andra avdelningarna och leka om de önskar.

Vi har stora delar av vårt lekmaterial likt ett lekotek vilket betyder att barnen väljer en aktivitet och sedan väljer de en plats (på en matta, vid ett bord, i en soffa osv.) där de vill utöva leken. Det ger barnen möjlighet att skapa sin lekmiljö som de själva önskar och den leken kan ändras bara beroende på var man väljer att t.ex. leka med dockor, bilar eller byggklossar. Vi tror att det utvecklar barnens kreativitet, fantasi och problemlösningsförmåga istället för att vi har flera färdigt anpassade miljöer för vissa lekar.

8.3 Språkutvecklande arbetssätt

Småbarnsåren är avgörande för språkutvecklingen och därför är ett språkutvecklande arbetssätt en av grundstenarna i barnomsorgens verksamhet. Genom att fokusera på barnets språkutveckling kan barnomsorgen bidra till att stärka deras självförtroende, trygghet, inkludering och flerspråkighet, såväl som litteracitet och kreativitet. Att stimulera barnets språkliga medvetenhet och språkutveckling är två viktiga delar i det språkutvecklande arbetssättet i barnomsorgen. Tidiga insatser på att utveckla barnets språkliga medvetenhet genom fonologiska övningar som genomförs på ett systematisk, strukturerat och kontinuerligt sätt ger en god grund för barnets fortsatta utveckling mot litteracitet.

Barnets språk utvecklas enormt under de första levnadsåren och vi har en viktig roll på daghemmet. Vi använder mycket bilder och tecken i vår kommunikation och sånger, ramsor och sagor dagligen. Vi har flera platser i verksamheten som inbjuder till egen läsning och även ledda aktiviteter där vuxna läser för barnen varje dag.

Vi verkar som språkliga förebilder och uppmuntrar barnen att kommunicera, både berättande och lyssnande t.ex. i samlingar, vid matbordet och i leken. Det skrivna ordet finns runt om oss och vi diskuterar olika symboler och bilder tillsammans. Vi uppmuntrar till kreativitet och skapande av berättelser.

Förutom rim, ramsor, sagor och sånger har vi särskilda material som gynnar språkutvecklingen såsom Kaninhistorier och Familjen Kippin och i förundervisningen följer vi den språkliga medvetenheten med material baserade på Bornholmsmodellen.

8.4 Pedagogisk dokumentation och planering

Pedagogisk dokumentation är ett arbetssätt för att planera, genomföra, utvärdera och utveckla barnomsorgens verksamhet. Den information och förståelse som dokumentationen bidrar till ska användas till exempel för att arbetssätten, lärmiljöerna, verksamhetens mål, metoderna och innehållet kontinuerligt ska kunna anpassas enligt barnens intressen och behov.

För att kunna följa varje barns utveckling och lärande behöver det finnas dokumentation för alla barn i daghemsverksamhet inom barnomsorgen och dokumentationen behöver analyseras utifrån vilka möjligheter det enskilda barnet får för att kunna utvecklas och lära. När dokumentationen sker kontinuerligt och systematiskt är det möjligt att följa och analysera hur verksamheten stimulerar och utmanar barnet i deras utveckling och lärande. Det är först när varje barns möjligheter till utveckling synliggörs som det går att utvärdera hur man i verksamheten arbetar mot målen i läroplanen. Barnet själv skall kunna gå tillbaka och se över sin lärandeprocess, hen behöver själva få se att hen lärt sig och utvecklats.

Lärarna är ansvariga för den pedagogiska dokumentationen men barnets utveckling och lärande dokumenteras av alla pedagoger. Vi använder varierade metoder såsom fotografier, intervjuer, observationer, film mm. för att skapa underlag för reflektioner som sker både tillsammans med barnet och i arbetslaget. Reflektionerna ligger sedan som grund för vidare arbete och utveckling av verksamheten samt synliggör barnets lärande. Dokumentationen finns i barnets dokumentationspärm samt barnets lärlogg. Dokumentationen skall utgå från barnets intressen och finnas tillgänglig för barnet.

Verksamheten skall bygga på en pedagogisk planering där målet styr aktiviteten och där pedagogerna utifrån målen och barnens intressen, med läroplanen som utgång, lotsar barnen att utveckla sitt lärande inom de olika lärområdena och nyckelkompetenserna.

8.5 Digitala arbetssätt och digital kompetens

Betydelsen av digitala färdigheter i samhället ökar och personalen inom barnomsorgen behöver förhålla sig till detta. En av barnomsorgens uppgifter är att främja jämlikheten i utbildningen och det är därför viktigt att varje barn får tillräckliga digitala färdigheter för framtiden. Digitala färdigheter är också i sig ett betydande verktyg för lärande. För att möjliggör kvalitativ inläring i digitala miljöer behövs utöver digitala verktyg och behövs också digitalpedagogiskt kunniga lärare i kombination med högklassiga digitala tjänster. Vilka digitala färdigheter som behövs, den digitala kompetensen, förändras över tid i takt med att samhället, tekniken och olika digitala tjänster förändras. Det varierar också med barnets ålder. Digitala arbetssätt och digitala verktyg ska användas på ett medvetet sätt som gynnas barns lärande.

Barnomsorgens ledning skall hjälpa pedagogerna att skapa förutsättningar för barnen att uppnå de mål som finns i läroplanen genom systematisk utvärdering av personalens digitala kompetens och erbjuda lämplig fortbildning därefter samt att inventera och upprätthålla lämpliga och tillräckliga digitala verktyg och program. Daghemmets IKT-strategi är att digitala verktyg används i vår verksamhet som ett komplement till vår övriga verksamhet. Strategin diskuteras gemensamt på daghemmet kontinuerligt för att möta omvärldens och våra barns behov på en lämplig nivå.

Personalen använder olika digitala verktyg i sin dokumentation av barnens utveckling och lärande som underlag för Lärloggen samt barnens dokumentationspärmar. Lärarens uppgift är att erbjuda barnen möjlighet att bekanta sig med digitala verktyg och stöda dem att bli digitala producenter istället för konsumenter.

Digitala verktyg erbjuder många bra möjligheter för ett varierat arbetssätt och är en outgrundlig källa för informationssökning. Pedagogerna resonerar med barnen om kritiskt förhållningssätt till olika information på nätet t.ex. bilder som har redigerats. Barnen får bekanta sig med digitala verktyg såsom Ipads, datorer, kameror, högtalare och projektorer på daghemmet. Uppgifter inom programmering görs både digitalt med t.ex. bee botar men även analogt. Genom olika spel och appar tränar vi samarbete och turtagning. I sagostunder använder vi ofta Polyglutt och vi kan projicera berättelser, film och bilder för bättre tillgänglighet för alla. När det kommer till rörelse har vi musik och digitala rörelseprogram.

Det digitala systemet Tempus används för att stöda administrationen av barnens närvaro och organisera verksamheten. Tempus används dagligen för in- och utcheckning av barnen och med jämna mellanrum för dokumentation och information till vårdnadshavarna om verksamheten och daghemmets kalendarium.

9 Omsorg, kost och vila

Barnomsorgen ska främja allsidig fysisk, emotionell, social och kognitiv utveckling. Förutom den pedagogiska verksamheten är det därför också viktigt att se till barnets behov av tid för återhämtning och vila, trygga relationer, att stärka barnets möjligheter till att tillägna sig en positiv hållbar inställning till mat och goda matvanor.

9.1 Omsorg

Verksamheten i barnomsorgen ska utgå från en helhetssyn på barn och barnens behov, där omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Omsorg innebär att tillgodose barnets fysiska grundbehov, men också den emotionella omsorgen om barnet. Vardagsrutiner som innefattar barnets grundbehov och andra dagligen återkommande situationer, till exempel måltider, att klä på och av sig, vila och att sköta sin hygien, är en viktig del av barnets dag. För den emotionella omsorgen och för barnets utveckling är samspelet mellan barn och personal viktigt. Ömsesidiga och respektfulla relationer och närhet utgör

grunden för god omsorg. Barn mår bra av att knyta kontakter med andra människor och har ett behov av både trygga vuxna relationer och relationer med jämnåriga.

Verksamheten arbetar med att skapa ömsesidiga och trygga relationer genom att fokusera på anknytning och tillit, redan från första inskolningsdagen. Pedagogerna i verksamheten planerar aktiviteter där fokus ligger på att alla behövs, alla är lika viktiga och att alla kan bidra på något sätt, vilket i sin tur leder till ett bra samspel mellan alla barn.

Verksamheten ser samtliga vardagsrutiner som en lärandesituation. Pedagogerna i verksamheten hjälper och vägleder barnen att bli självständiga individer, exempelvis vid påklädnad, toalettbesök samt vid måltidssituationer. Att se vardagsrutinerna som ett lärande och barnet som en kompetent individ stärker barnets trygghet och självkänsla.

9.2 Kost

Barn i barnomsorgen ska erbjudas en hälsosam och lämplig kost som fyller barnets näringsbehov. De gemensamma måltiderna fungerar som en social och pedagogisk situation för barngruppen där barnen bland annat lär sig gott bordsskick och att ta hänsyn till varandra.

Vi eftersträvar att servera en näringsrik och varierande kost med i enlighet med livsmedelverket Eviras rekommendationer och ÅHS rekommendationer för barn med specialkost

I den mån det är möjligt används närodlade varor. Vi vill skapa en nyfikenhet och positiv inställning till nya smaker och konsistenser. Vi samtalar kring varför man behöver äta, hälsosam mat och råvaror som ingår i maten. Vi tränar på gott bordsskick och eftersträvar minimalt matsvinn.

Måltiden bör vara en så stressfri, lugn och trivsamt stund som möjligt med ett respektfullt och positivt bemötande mellan både barn och vuxna. Måltiden ger goda möjligheter att i enlighet med barnomsorgens läroplan stimulera barnens samspel och deras förmåga att visa respekt för varandra.

9.3 Vila

Barn har rätt till lek, vila och fritid. Balansen mellan aktiviteter och vila återhämtning är viktigt inom barnomsorgens verksamhet. Det är också viktigt att tänka på att många barn, också lite äldre barn, kan bli trötta och uppleva en ökad stress under eftermiddagarna, vilket man behöver beakta då dagens planeras för balans mellan aktivitet och vila. Vilan i barnomsorgens verksamhet behöver därför utgå från det enskilda barnets behov, som kan komma att variera. Under vilan behöver särskilt beaktas barnets integritet och personalens lyhördhet inför barnets signaler och behov är viktigt

Vi har vilostunder för de yngsta barnen i ett särskilt vilorum med vuxna nära och man har sin egen plats och möjlighet till att ha med sig ett kramdjur eller liknande som trygghet. Belysningen är dämpad men inte mörkt. Vi har både sagor och lugn musik.

Pedagogerna finns tillgängliga under hela dagen att "tänka" lite trygghet och erbjuder en famn när det behövs. Vi har också med barnets tillåtelse massagestunder.

Varje barn har under dagen möjlighet att dra sig undan till en enskild lugn plats och vi planerar också in stunder av gemensamma lugnare tempo i verksamheten t.ex. en sagostund att komma ner i varv inför mellanmålet eller en kreativ stund i början av dagen så den får en fin start.

Förutom de lite mera avskilda platserna barnet kan gå och leka själv till väljer många barn att varva ner i babygungorna och i spindelgungan på gården.

10 Arbetet med förverkligande av lärområdena inom barnomsorgen

För att planera en kvalitativ barnomsorg och för att stöda barnets utveckling och lärande är det viktigt att det råder balans mellan social, emotionell, fysisk och kognitiv utveckling. Därför är det viktigt att i planeringen av verksamheten beakta och känna till betydelsen av lek, kontakt med naturen, musik, konst och fysisk aktivitet. Det är också centralt att man i verksamheten främjar barnets deltagande, initiativ, och självständighet, att problemlösning och kreativitet får ta plats och att uppmuntra sådant lärande som omfattar resonemang, undersökning och samarbete. Utifrån detta ska lärarna i barnomsorg tillsammans med barnet planera och genomföra en mångsidig och helhetsskapande pedagogisk verksamhet med utgångspunkt i fem lärområden.

Dessa fem lärområden är likvärdiga och barnet har rätt att få mångsidiga upplevelser inom de olika lärområdena. Personalen ska se till att den pedagogiska verksamheten, som planeras av lärare i barnomsorg, men förverkligas av hela arbetslaget tillsammans, främjar utvecklingen och lärandet hos barn i olika åldrar.

Lärområden inom barnomsorgen:

- Språk och kommunikation
- Skapande, kultur och estetiska uttrycksformer
- Mångfald, gemenskap och samhälle
- Matematiskt tänkande, hållbarhet och utforskande
- Kropp, hälsa och utveckling

Det är viktigt att alla barn har möjlighet att lära sig och få arbeta i egen takt och utveckla sina färdigheter i mångsidiga lärmiljöer i växelverkan med andra barn, läraren och den övriga personalen. Syftet med lärområdena är att erbjuda barnet nya och inspirerande lärandeupplevelser och möjligheter att arbeta med uppgifter som innehåller lämpliga utmaningar i lärandet. Barnets olika behov av stöd ska beaktas i verksamheten och barnet ska ges tillräckligt stöd genast när behov uppstår.

Vi anpassar verksamheten utifrån barnens ålder och utveckling genom att i alla åldrar arbeta enligt:

- **Språk och kommunikation**

- Arbeta strukturerat med språkutvecklande material, rim och ramsor, sagor och högläsning, återberättande, samtal

- **Skapande , kultur och estetiska uttrycksformer**

- Barnen får bekanta sig med olika material och tekniker
- Studiebesök till t.ex. museum
- Drama/teater/gestaltande både själva och uppleva av andra
- Sångstunder med och utan instrument

- **Mångfald, gemenskap och samhälle**

- Barnen får träna sin sociala kompetens genom t.ex. rollekar och i den styrda och fria leken där man även får träna turtagning och samarbete
- Låta barnen få utveckla sin empatiska förmåga genom att stödja dem i konflikter, handleda dem i leken och rikta fokus mot människors lika värde.
- Barnet får bekanta sig med närmiljön och de åländska traditionerna såsom kulturella platser, midsommarfirande och åländska visor

- **Matematiskt tänkande, hållbarhet och utforskande**

- Matematiskt tänkande, problemlösning och utforskande genomsyrar hela verksamheten genom att vi kommunicerar och synliggör matematiska begrepp i vardagen och låter barnen utforska och laborera i spel och lekar
- Barnen får lära sig ta hand om skog och mark genom skogsbesök, Naturskola och "Naturhjältarna"

- **Kropp hälsa och utveckling**

- Barnen ges möjlighet att röra på sig och träna sin grovmotorik dagligen vid utomhusvistelse, ledd och fri lek, besök i gymnastiksal, Röris/MiniRöris, promenader och rörelse i den kuperade terrängen i skogen.
- Barnen får träna sin finmotorik i den skapande verksamheten såsom att rita, måla, klippa, sy och pärla mm.
- Vi hjälper barnet att utveckla ett respektfullt beteende både mot sig själv och gentemot andra genom t.ex. olika material utformade från t.ex. barnkonventionen (Kompisböckerna, Jag & Vi mm.), Stopp min kropp och vuxennärvaro i leken.

Förundervisningen

Syftet med förundervisningen är att förbereda barnet för livet och fortsatt lärande och utbildning. Förundervisningen kan bedrivas ihop med övrig barnomsorgs verksamhet och /eller separat för de barn som ingår i förundervisningen. Under förundervisningsåret arbetar man utifrån samma lärområden som berör hela barnomsorgen, men med förstärkt fokus på skolförberedande centralt innehåll. Även om innehållet är skolförberedande skall det bearbetas med leken som utgångspunkt och genom mångsidiga arbetssätt, med konkret och visuellt material och genom ett gemensamt utforskande.

Huset förundervisningsbarn finns på båda stora avdelningarna integrerat med andra barn i åldern 3-5 men samlas gemensamt i vårt förundervisningsrum måndag till onsdag mellan 12-13 och är tillsammans torsdagar mellan 9-13 då de är i skogen. Övriga timmar inom förundervisningen sker integrerat i den dagliga pedagogiska verksamheten på den egna avdelningen mellan klockan 9-15.

Förundervisningen arbetar fördjupat inom lärområdena enligt:

- **Språk och kommunikation**

Barnen får träna på att berätta, återberätta och kommunicera. De arbetar strukturerat utifrån Bornholmmodellens språkutvecklande material. Det finns inget krav att man skall kunna läsa innan man börjar skolan men vi arbetar med bokstavsljud och bokstävernas utseende. De skall också fått träna på att skapa egna berättelser.

- **Skapande , kultur och estetiska uttrycksformer**

Barnen får prova olika tekniker och material samt planera sina kreativa alster från början. Vi pratar om andra kulturer och lär känna vårt närområde. Dessutom har vi rörelse och musik med jämna mellanrum

- **Mångfald, gemenskap och samhälle**

Barnen i förundervisningen har fått lära känna varandra i femårsverksamheten som har som mål att sammanfoga den blivande förundervisningsgruppen socialt. Vi fortsätter att träna på samarbeten och lär oss av varandras olikheter och styrkor. Inför skolstarten lär vi känna skolgården, skolans gymnastiksal och att röra oss till och från skolbussen.

- **Matematiskt tänkande, hållbarhet och utforskande**

Mycket av vardagsmatematiken med sifferkännedom, rabbelräkning och en del antalsuppfattning har barnen med sig till förundervisningen redan och vi lägger nu störst vikt vid antalsuppfattning, problemlösning, programmering och matematiska begrepp. Det experimenteras och laboreras för att skapa förståelse för de vanligaste fysiska, kemiska och tekniska fenomenen samt öka nyfikenheten att vilka utforska mera.

Varje torsdag har vi Naturhjältarna i skogen där vi lär oss om naturen och 2 ggr/termin har vi besök av Naturskolan. Med Grej of the day får barnen träna på att med korta ledtrådar hitta lösningen och sedan får de en mikrolektion i ämnet.

- **Kropp, hälsa och utveckling**

Barnen ges möjlighet att förfina både sin fin- och grovmotorik genom att hantera penna, tangentbord, rörelselekar och röra sig i mera kuperad terräng.

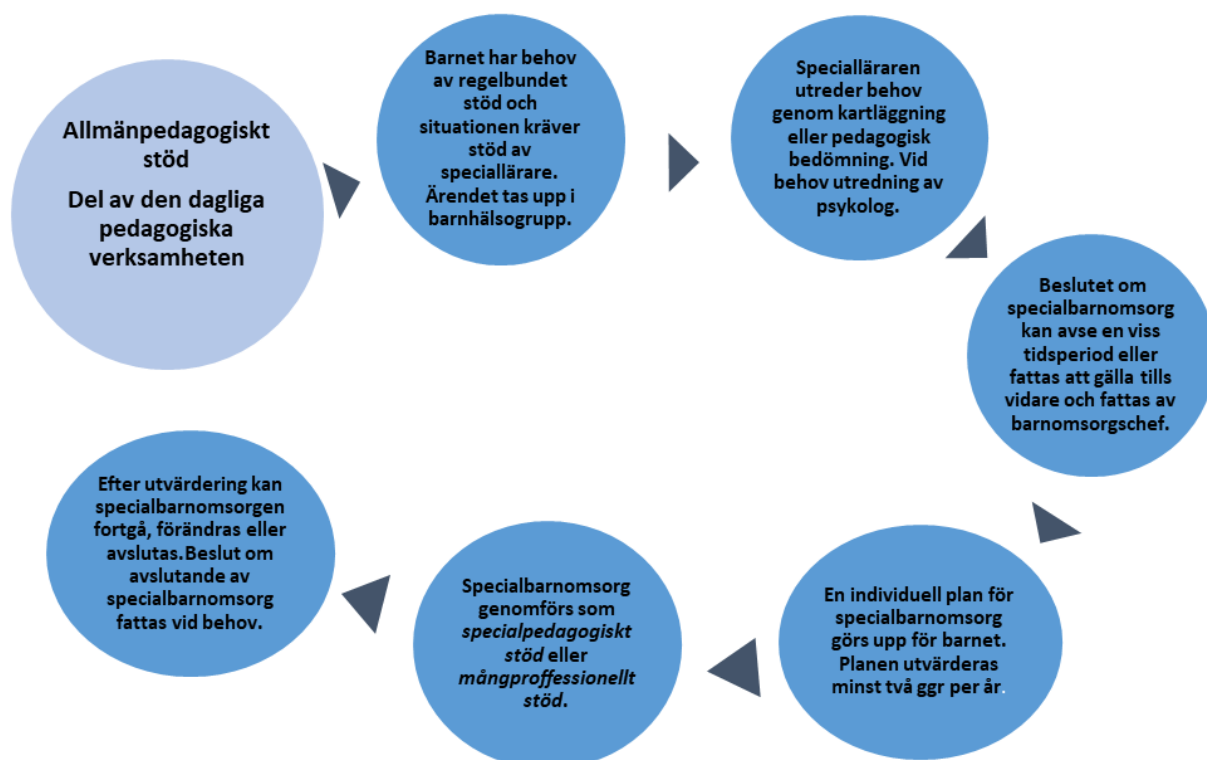
Vi lyfter vikten av återhämtning och att hantera t.ex. kläder, hygien och måltider samt ökad övrig självständighet i vardagen för att förbereda barnen för skolan.

11 Stöd för utveckling och lärande

Varje barn inom barnomsorgen har enligt sitt behov rätt till stöd för sin utveckling och sitt lärande. Barnomsorgen ska bereda gynnsamma förutsättningar för barnets allsidiga utveckling genom att på olika sätt arbeta förebyggande och genom att erbjuda olika stödåtgärder. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt att tidigt identifiera hinder för utveckling och lärande och att sätta in stödfunktioner i förebyggande syfte. Genom tidigt och rätt riktat stöd kan man främja barnets utveckling, lärande och välbefinnande. Barnets behov av stöd, förverkligande av stöd och utvärdering av stöd sker i samråd med barnet och barnets vårdnadshavare.

För att kunna upptäcka stödbehovet ska barnets möjlighet till utveckling och lärande utvärderas kontinuerligt i den dagliga verksamheten. Barnets möjligheter till utveckling och lärande följs upp i samarbete med barnet och vårdnadshavarna och dokumenteras i loggen för barnets utveckling och lärandeprocess vid loggens uppföljning. Uppmärksamhet fästs vid att i ett tidigt skede känna igen möjliga hinder eller svårigheter för barnets växande och lärande. Det stöd som barnet får ska vara flexibelt, långsiktigt planerat och ska ändra enligt barnets behov. För att trygga barnets utveckling och lärande är det viktigt att stödet ges i rätt tid och på rätt nivå så länge som barnet har behov av stödet.

I bilden beskrivs arbetsgången för stöd för barnets utveckling och lärande:

11.1 Allmänpedagogiskt stöd

Det allmänpedagogiska stödet är en del av den dagliga pedagogiska verksamheten och riktar sig till alla barn som tillfälligt behöver stöd för sin allsidiga utveckling. Allmänpedagogiskt stöd innebär att alla barn ska få ett individanpassat bemötande inom ramen för det allmänpedagogiska arbetet. I verksamheten innebär detta exempelvis att:

- utgå från barnets intressen behov och styrkor
- beakta barns olika sätt att lära sig
- arbetsätten varierar
- smågruppers sammansättning varierar vid behov
- den pedagogiska miljön är ändamålsenlig
- verksamheten åskådliggörs med bilder
- samspelet mellan barn och vuxna är fungerande och att de dagliga rutinerna stödjer barnet.
- barnet får kortvarigt tillfälligt stöd av kurator

När personalen på avdelningen uppmärksammar ett behov av utökat stöd hos ett barn görs direkta anpassningar och vårdnadshavarna informeras. Ansvar för det allmänpedagogiska stödet, vilka anpassningar som kan göras och kontakten med hemmet har läraren i barnomsorg.

Läraren lyfter svårigheterna i Lilla barnhälsogruppen för ett utökat kollegialt stöd och råd.

Specialläraren i barnomsorg kan konsulteras när som helst men det individuella specialpedagogiska stödet sätts in först efter att det allmänpedagogiska stödet inte är tillräckligt i samarbete med föreståndaren/lilla barnhälsogruppen.

11.2 Specialbarnomsorg

Specialbarnomsorg ges då barnets behov av stöd är regelbundet och då situationen kräver stöd av speciallärare i barnomsorgen. Specialbarnomsorg ska ges av kommunen i den omfattning som barnet har behov av det som specialpedagogiskt stöd eller mångprofessionellt stöd.

För varje barn inom barnomsorgen som beviljats specialpedagogiskt eller mångprofessionellt stöd ska de särskilda stödinsatserna utformas och sammanfattas i en individuell plan för stöd för utveckling och lärande, SUL.

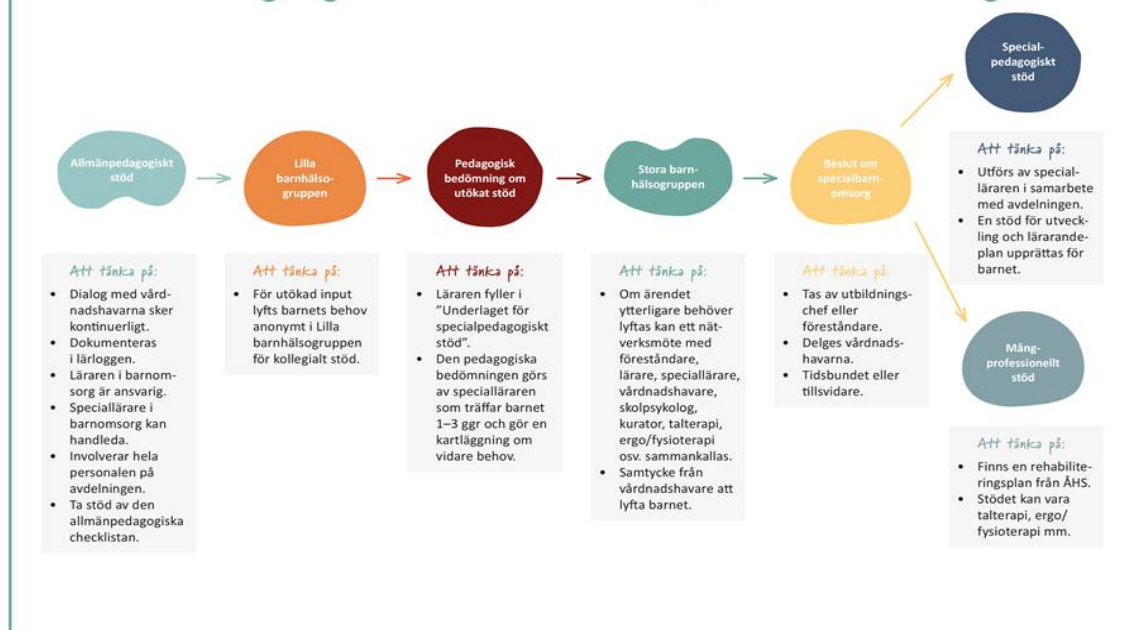
Specialpedagogiskt stöd kan innebära att:

- speciallärare inom barnomsorg träffar barnet för systematisk handledning och träning
- speciallärare inom barnomsorg handleder personal och vårdnadshavare
- bildkommunikation på individnivå, individuell bildstruktur
- stödtecken används
- personaltäthet ökas
- assistent/resursperson kan bistå barnet

Mångprofessionellt stöd kan innebära att:

- Barnet får stöd av talterapeut, logoped, ergoterapeut eller fysioterapeut
- Barnet får kontinuerligt, planerat stöd av psykolog och kuratorstjänster

Arbetsgången för beslut om specialbarnomsorg

12 Samarbete med vårdnadshavare

Barnomsorgen ska främja olika former av samarbete för att gynna barnets utveckling, lärande och delaktighet. Barnomsorgens verksamhet bedrivs i nära samverkan med hemmet och barnomsorgen ska skapa förtroendefulla relationer med vårdnadshavare som bär huvudansvaret för barnets fostran, lärande och utveckling.

För att kunna uppfylla sin fostrande uppgift måste vårdnadshavarna få information om hur deras barns lärande och utveckling fortskrider. Vårdnadshavarna ska informeras om centrala frågor som gäller verksamheten, till exempel läroplan, arbetsplan och olika evenemang. Barnets utveckling och lärandeprocesser ska sedan med hjälp av materialet i lärloggen följas upp minst en gång per år i samband med ett utvecklingssamtal tillsammans med vårdnadshavare.

Samarbetet med vårdnadshavare förutsätter också vårdnadshavares engagemang genom exempelvis att ta del av information från barnomsorgsenheten, delta i möten och i sin tur delge personalen viktig information, för att barnets tid i barnomsorgen blir så bra som möjligt.

Vi möter vårdnadshavarna dagligen vid lämning och hämtning och erbjuder dem minst ett utvecklingssamtal per år för att avsätta särskild tid att diskutera barnets utveckling och behov.

Vi har vårt digitala system Tempus där både föreståndaren skickar ut allmän information och avdelningarna det som händer regelbundet. Här finns också utrymme för dokumentation och glimtar från verksamheten och vårt in- och utcheckningssystem där vårdnadshavarna lägger in tider och ledigheter samt anmälan om sjukfrånvaro.

Redan direkt när barnet kommer till barnomsorgen har vi vårt gemensamma dokument "Barnet i barnomsorgen" där vårdnadshavaren syn på barnet styrkor och behov lyfts och uppdateras årligen.

I lärloggen dokumenteras barnets utveckling, behov och styrkor och ligger som diskussionsunderlag för samtal och för synliggörandet av barnet lärande.

Vi stöder också vårdnadshavarna med underlag till rådgivningen och kan rekommendera familjerådgivning som sedan hanteras av Folkhälsan.

Vi har ett förväntansdokument som lyfts vid informationsmötet under hösten och välkomnar feedback. Vårdnadshavarna är alltid välkomna att delta i verksamheten bara man meddelar i förväg.

Ytterligare finns Hem och Dagens som är ett ytterligare led i samarbetet mellan hemmet och barnomsorgen.

13 Rutiner för övergångar inom barnomsorgen

Övergången från hemmet, från den tidigare barnomsorgen till förundervisningen och övergångar under dagen är viktiga för att skapa trygghet för barnet. En smidig övergång främjar barnens känsla av trygghet och välbefinnande samt deras förutsättningar för tillväxt och för att lära sig. I lärloggen för utveckling och lärande kan övergångarna dokumenteras, diskuteras och utvärderas och i kommunens plan för övergång från barnomsorg till grundskola beskrivs hur denna övergång ordnas. (Se ÅLR 2023/2578)

En trygg inskolning från hemmet till barnomsorgen är viktigt. Vi har en föräldraaktiv tredagars inskolning för de äldre barnen och en mera individuellt uppgjord inskolningsplan om minst fem dagar för de yngsta. Alla barn är unika och de har olika behov för att få en trygg start i barnomsorgen. Vårdnadshavarna är med under dagen och lotsar barnen i verksamheten tillsammans med pedagogerna.

När det kommer till inskolningen mellan avdelningarna sköts det internt med korta besök till heldagar i mottagande verksamhet med medföljande pedagog. Vårdnadshavarna erbjuds en heldag på den nya avdelningen.

Övergång från förundervisning till skola finns i kommunens "Plan för övergång mellan barnomsorg och skola"

14 Arbetet med utvärdering av verksamheten

Ett bra kvalitetsarbete bygger på att barnomsorgen planerar, följer upp och utvärderar sitt eget arbete, tar tillvara resultaten och omsätter dem i olika åtgärder för att utveckla verksamheten. Det är kommunens ansvar att se till att enheten har förutsättningar att göra detta. Genom utvärdering kan enheten fånga upp vad som fungerat bra och vad som fungerat mindre bra. Det är viktigt att alla parter, barnen, vårdnadshavarna, ledningen och personalen, utvärderar verksamheten.

Inom barnomsorgen bör man kontinuerligt utvärdera hur läroplanen har förverkligats i verksamheten. Utvärderingen kan fokusera på bland annat personalens kommunikation med barnen, stämningen i gruppen, pedagogiska arbetssätt, verksamhetens innehåll, samarbetet med hemmen, barnhälsan, personalresurserna, utrymmena eller lärmiljöerna. I ett daghem ansvarar daghemsföreståndaren för att möjliggöra och följa upp utvärderingen medan det i ett fritidshem ansvaras över av rektor eller daghemsföreståndare. Resultaten av utvärderingen ska fungera som ett instrument för verksamhetens interna utveckling och vid behov leda till justeringar av verksamhetsidé och arbetsrutiner. Uppföljningen och utvärderingen syftar alltså till att synliggöra resultat och ge underlag för eventuella förändringar. Det är inte bara fråga om att kontrollera hur ansvaret fullföljts utan en fråga om hur arbetet ska fortsätta och utvecklas.

Verksamheten följs upp kontinuerligt med reflektionsdiskussioner inom arbetslaget, medarbetarsamtal, föräldraenkäter och barnintervjuer.

Då det finns behov av en utvärderingsmodell för kvalitativa resultat och uppföljningsbara och mätbara mål kommer detta arbetas med de kommande åren.

15 Beskrivning av religiösa evenemang och verksamhet med inslag av religionsutövning

Landskapslag om barnomsorg och grundskola slår fast att verksamheten inom barnomsorgen är ickekonfessionell och barnets och vårdnadshavarnas livsåskådning ska beaktas och respekteras i planeringen av verksamheten. Vidare styrs verksamheten också av bestämmelserna om religions- och samvetsfrihet i Finlands grundlag (FFS 731/1999). Landskapsregeringen har tagit fram anvisningar (ÅLR 2021/3409) gällande högtider och religiösa evenemang i den allmänna verksamheten inom barnomsorg och grundskola vars syfte är trygga att de kulturella grundrättigheterna och de grundrättigheter som gäller religionsfrihet förverkligas inom barnomsorgen och grundskolan, att främja tolerans och pluralism samt att säkerställa att undervisningen är religiöst och konfessionellt obunden.

Kommunen kan besluta om religiösa evenemang ska ingå i barnomsorgens och grundskolans verksamhet eller om det inte ska göra det. Religiösa evenemang (t.ex. gudstjänster och religiösa morgonsamlingar) är religionsutövning. Om kommunen väljer att religiösa evenemang ska ingå i verksamheterna ska de beskrivas i arbetsplanen. Vid religiösa evenemang och förrättningar ska man ordna alternativ och meningsfull sysselsättning. Den alternativa verksamheten ska med undantag för det religiösa innehållet till sin natur och sina mål vara så lika som möjligt det evenemang i vars ställe verksamheten ordnas. I barnomsorgen ska man också se till att deltagandet eller icke-deltagandet i de religiösa evenemangen inte leder till att barnet stämplas eller till andra menliga följder för barnet. Det

väsentliga är att vårdnadshavaren har en faktisk och genuin möjlighet att välja om barnet ska delta i evenemang och förrättningar som innehåller religiösa inslag. Religiösa evenemang och förrättningar ska ordnas separat från den övriga verksamheten. Enheten ska se till att friheten att inte delta i religionsutövning också uppnås i praktiken, till exempel så att de alternativa evenemangen ordnas på en fysiskt annan plats. I synnerhet när man överväger att ordna religiösa evenemang och alternativ verksamhet inom enheten ska man i det praktiska genomförandet försäkra sig om att likabehandlingen av barnen inte äventyras och att inga barn stämplas. Daghemmet ansvarar för barnens säkerhet i alla situationer.

Vi kommer att åka på traditionsenlig julkyrka till Sunds kyrka och inför det besöket har alla vårdnadshavare rätt att avstå från evenemanget och ett likvärdigt besök inom det enskilda barnets tro arrangeras.